

Nr 192.

Av herr **Lindman m. fl.**, om förhöjt anslag till Svenska motokulturföreningen.

Om man studerar storindustriens utveckling under de båda senaste årtionderna, finner man, att denna karaktäriseras

dels av bemödanden att i största möjliga grad ersätta handarbetskraften med maskinkraft,

dels av en rationell organisation av fabriksdriften, varigenom bland annat varje bit, som skall bearbetas, passerar den kortast möjliga väg på bekvämast möjliga sätt inom fabriken.

I en modern fabrik hava byggnaderna således konstruerats och sammanförts i främsta rummet med tanke på en bekväm transport, och mycken omsorg och kostnad har nedlagts på maskinella lyft- och transportanordningar, varigenom ett ansträngande och tidsödande mänskligt muskelarbete inbesparas.

Jordbruket står, enligt vårt förmenande, inför ett dylikt omdaningsarbete. Det är visserligen beklagligt, att den elektriska kraften ännu icke visat sig i högre grad lämplig för yttarbeten, såsom för jordens bearbetning, skördarbeten på fälten och rena transporter, och ovisst är väl, om den i detta avseende någonsin skall lyckas undantränga jordbrukets dragare. Möjligt är också, att explosionsmotorn härvidlag äger större förutsättningar. Men säkert är, att elektriciteten inom gården har ett stort arbetsfält. Inom detta område har den också börjat användas allt mer — förutom till belysning och i vissa speciella fall för uppvärmning — till att driva diverse jordbruksmaskiner, t. ex. vid tröskning, hackelseskärning, sågning och pumpning, om också härvidlag åtskilligt återstår att fullkomna.

Så långt torde också en enig uppfattning föreligga om den elektriska kraftens uppgift i jordbrukets tjänst, vilket bl. a. torde framgå

av 1916 års riksdagsbeslut rörande skrivelse till Kungl. Maj:t om utredning av frågan om statskonsulenter för elektrisk drift inom jordbruket, en utredning, som för närvarande pågår. Men om man tror, att härmed den elektriska kraftens uppgift inom jordbruket blivit uttömd eller till fullo utnyttjad, så begår man ett misstag. I själva verket betingar tillgången till elektrisk kraft i regel *en successivt genomförd ombyggnad och ett rationellt, enhetligt sammanförande av gårdens samtliga ekonomibyggnader*, i den mån sådana åtgärder på grund av andra hänsyn lämpligen kunna vidtagas.

Sedan skörden inkörts på gården, böra till förädling avsedda produkter med ett minimum av handarbetskraft på kortast möjliga väg medelst elektriskt drivna lyft- och transportanordningar föras till respektive maskiner och därefter till magasinet. Avfallet ävensom de skördeprodukter, som skola användas till utfodring, överförs på liknande sätt till stall, ladugård och lagerbodar, varifrån de, rationellt avvägda och bearbetade, överförs till djuren. Gödseln bortföres på liknande sätt.

I ett på detta sätt rationellt ordnat, elektriskt drivet transport- och utfodringssystem ligger tvivelsutan tyngdpunkten för ändamålsenligt inomgårdsbruk.

Tydligt är emellertid, att alla byggnader icke kunna på en gång ombyggas för den elektriska kraftens skull och att redan en, vad dessa transportanordningar beträffar, ej idealiskt inredd gård naturligtvis kan hava gagn av den elektriska kraften för åtskilliga arbetsprestationer. Men den elektriska kraften betingar i själva verket en fabriksmässigt ordnad drift, om man så må uttrycka sig, och till följd därav ett delvis nytt byggnadssätt. Därför borde lantbrukarna, när det gäller uppförandet av nya ekonomibyggnader, så snart tillgång till elektrisk kraft inom rimlig tid kan påräknas, kunna anlita någon sakkunnig institution i dessa frågor, så att en planmässig, successiv ombyggnad av samtliga ekonomibyggnader i mån av behov kan äga rum. Först härigenom blir den elektriska kraften till det gagn för jordbruket, som den verkligen kan vara, och först härigenom skall den elektriska kraftens pånyttfödande förmåga för jordbruket verkligen komma att visa sig.

Svenska motokulturföreningen har i detta avseende sedan flera år idkat en för dess förhållanden rätt så omfattande verksamhet. Den har vid åtskilliga fall, där det gällt ombyggnad av jordbruks ekonomibyggnader, utarbetat fullständiga ritningar å såväl dylika byggnader som deras maskinella utrustning. Självklart är emellertid, att en sådan verksamhet, där det gäller nykonstruktion ej blott av husbyggnader, utan framför allt av invecklade maskinella anordningar, är en ekonomiskt

mycket krävande uppgift, så mycket mer som planerna för dylika elektriskt drivna lantgårdar icke kunna utföras schablonmässigt, utan måste anpassas efter varje gårds säregna lokala förhållanden. Likaså är det givet, att särskilda transport-, utfodrings- och kontrollanordningar inom gården, vilka först genom tillgången till elektrisk kraft kunna bliva av verkligt genomgripande gagn för inomgårdsbruket, kräva ett ingående såväl konstruktivt som praktiskt arbete, innan de i detta avseende mest ekonomiska anordningarna verkligen uppnås.

För en dylik verksamhets rationella bedrivande erfordras samarbete mellan framstående sakkunskap inom såväl agrikultur- som elektroteknik.

Det synes ur berörda synpunkter önskligt, att svenska motokulturföreningen, för att den med framgång må kunna driva fram de viktiga frågor, som stå på dagordningen med avseende på det svenska jordbrukets höjande till en ökad produktion med största möjliga besparing av arbetskraft, kunde beredas tillfälle att uppsätta en avdelning med fast avlönade sakkunniga tjänstemän, som dels skulle stå enskilda jordbrukare till tjänst, dels utföra sådana undersökningsarbeten, som av föreningen planeras. Härigenom kunde det bliva möjligt för denna förening att, under utnyttjande av sin redan nu vunna erfarenhet i här ovan berörda avseenden, utarbета planer till elektriskt drivna mönstergårdar, särskilt dylika för det mindre jordbruket, ävensom driva propaganda och upplysningsverksamhet på detta för närvarande mycket försummade och dock för hela vårt land så betydelsefulla område. Vidare skulle föreningen kunna med framgång anställa under flere år i följd pågående jämförelser i agronomiskt och ekonomiskt avseende mellan jordens bearbetning med motorer och med dragare. Frågan om motorplogars konstruktion torde visserligen få anses tillfredsställande löst, men den ytterst viktiga frågan om deras användbarhet under olika förhållanden och framför allt om skörderesultatet, speciellt vid användande av moderna maskiner, som arbeta på annat sätt än plogen t. ex. gräv- och fräsmaskiner, och om den besparing i hästar och folk, som man kan göra genom motorplogens användande till annat arbete än jordarbete, såsom till skörd och transporter, liksom till stationärt arbete, väntar ännu på sin lösning. Denna lösning kan ej vinnas förrän efter flere års på olika gårdar pågående undersökningar, vilkas påbörjande icke utan skada kan uppskjutas i en tid, då det gäller att avvinna vår jord största möjliga skördar, samtidigt som folk och dragare för jordens skötsel bliva allt dyrbarare.

Slutligen föreligger också för motokulturföreningen en viktig upp-

gift i planläggandet av andelsmagasin med utvecklad maskinell utrustning. Om dylika uppföras av jordbrukarna gemensamt, i första hand exempelvis inom sådana områden, som omfattas av andelsföreningar för jordbrukets elektrifiering, kunde där installeras lämpliga rensningsmaskiner, skötta av skolat folk, så att rensningen och sortereringen bleve bättre utförda än hemma vid gårdarna. Säden kunde lagras i andelsmagasinen och få sakkunnig skötsel och vård. Den kunde vidare belånas av ägaren, sedan den inlagts i andelsmagasinet, vilket skulle förebygga försäljningar vid olämplig tidpunkt.

Visserligen har Kungl. Maj:t såsom ovan nämnts under utredning frågan om inrättandet av statskonsulenter för elektrisk drift inom jordbruket, men dessas verksamhet torde säkerligen komma att väsentligen falla utom ramen för svenska motokulturföreningens här ovan angivna verksamhet.

Denna verksamhet skulle alltså i korthet bliva följande:

1:o. Konstruktion och utprovande av ett rationellt ordnat, elektriskt drivet transport- och utfodrings-system inom gården och på grund härav betingat enhetligt sammanförande av gårdens samtliga ekonomibyggnader, resulterande även i planer för lantgårdar, där byggnaderna rationellt ordnats i samband med elektromaskinella anordningar i ändamål att i högsta möjliga grad utnyttja gårdens arbetskraft.

2:o. Anställande av agronomiska och ekonomiska jämförande försök mellan jordens bearbetning med motorer och med dragare.

3:o. Planläggande av andelsmagasin med därtill anslutna elektriska maskinella inrättningar.

4:o. Ordnande i utsträckt omfattning av maskinskötarekurser inom landet, vilka tydligen bliva så mycket mer av behovet påkallade, ju flera och dyrbarare de maskiner bliva, som komma till användning i jordbruket.

Som emellertid tillräckliga medel för en dylik byrås verksamhet icke böra eller kunna beräknas inflyta från dem som anlita densamma, allra minst under de första verksamhetsåren, hava vi ansett oss böra föreslå, att det anslag på 3,000 kronor, som för närvarande utgår till svenska motokulturföreningen av allmänna medel, måtte ökas med 20,000 kronor till 23,000 kronor, på det att föreningen må utvidga sin verksamhet i ovan angivet syfte.

Rörande det sålunda föreslagna beloppets storlek hava vi samrått med motokulturföreningen styrelse, och kommer en närmare redogörelse för medlens tillämnade användande att tillställas vederbörande utskott.

På grund av vad sålunda anförts få vi hemställa,

att riksdagen måtte, utöver nu utgående statsanslag, för år 1918 bevilja svenska motokulturföreningen ett anslag av tjugutusen kronor för utvecklande av dess verksamhet i här ovan angiven riktning.

Stockholm den 26 januari 1917.

Arvid Lindman.

*Sven Lübeck. E. v. Hofsten. Karl Karlsson, Mo.
Edvard Lithander. M. Svensson. John Jeansson i Kalmar.
Joh. Zelahn. E. Räf. S. Welin. Walter Kant.
Carl Hallendorff.*
